

Natur og vandmiljø

Kvælstofreduktion: Store konsekvenser skal forhindres ved fælles indsats

Vi ser på, hvad konsekvenserne kan blive for nogle jordejere, hvis Danmark ikke når i mål med kravene til kvælstofreduktion.

Viden om | Opdateret 22. september 2023

Antal sidebesøg: 77

Forholdene skal være bedre for dyr og planter i de danske vandløb, søer og i havene, så vi ikke ser iltfattige, ørkenlandskaber, når vi tager dykkermasken på og kigger ned under vandoverfladen.

En del af problemet med udfordrede vandmiljøer i Danmark skyldes kvælstofudledning fra landbruget, og derfor er der i den politiske "Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug" fra 2021 et mål om at reducere kvælstofudledningen med 10.800 tons. Heraf skal de ca. 7000 tons findes ved at reducere kvælstofudledning med målrettede virkemidler som efterafgrøder eller kollektive virkemidler som f.eks. etablering af nye minivådområder eller genopretning af vådområder i ådale.

Kvælstofreduktion: Vidt forskellige lokale konsekvenser

Hos SEGES Innovation har landskonsulent i natur, miljø og arealanvendelse, Simon R. Bjorholm og Jacob Krog, specialkonsulent i virksomhedsøkonomi, i flere år arbejdet med jordudtagning og kvælstofreduktion – og regnet på konsekvenserne.

De to har i sommeren 2023 læst Miljøministeriets Vandområdeplan 2021-2027, som præciserer de regionale krav til kvælstofreduktionen. Og der er meget stor forskel på kravet til kvælstofreduktionen i vandområdeplanerne, afhængigt af, hvor man driver landbrug. Det fortæller Simon R. Bjorholm:

"Miljøministeriet regner på det ved at se på de forskellige kystvandoplande en for en og så vurdere, hvor meget næringsstoffabet skal reduceres lokalt? Og her kan vi se, at det skaber store forskelle. Hvis man driver landbrug nord for Limfjorden, så er der steder, hvor man forventer at nå målene uden nogen yderligere, lokal indsats.

Og omvendt, hvis man er landmand ved f.eks. Haderslev Fjord, hvor vandkvaliteten vurderes som ringe, så kræver det som landmand, at man her gør en større indsats, hvis det skal løses med målrettede virkemidler – altså at få krav om mange flere efterafgrøder i sædskiftet. Det vil gøre det vanskeligt at drive et rentabelt landbrug, siger Simon R. Bjorholm og fortsætter.

"Men der er et alternativ, og det er at reducere kvælstofudledningen igennem de kollektive virkemidler, og lade noget af jorden udgå til oplering af eksempelvis et minivådområde," forklarer Simon R. Bjorholm.

Simon Bjorholms kollega Jacob Krog supplerer:

”Den står i vandområdeplanerne, at kvælstofreduktionen skal gennemføres. Det er ikke en mulighed, det er et krav. Og hvis man ikke vil være med til at arbejde med de kollektive virkemidler, så bliver konsekvensen nogle steder rigtig stor, hvis politikerne gennemfører det, som de har meldt ud. Vi taler stigninger i krav til målrettede efterafgrøder på op imod 90 % i nogle områder, og det bliver altså ikke sjovt at se ind i sådan et sædskifte. Det kan betyde en merudgift på op til flere tusinde kroner pr. hektar, og så bliver det nogle steder umuligt at drive et rentabelt landbrug.”

Du kan også lytte til en podcast om emnet, hvor Simon R. Bjorholm og Jacob Krogh fortæller uddybende om deres beregninger af konsekvenser.

Vi skal stå sammen om at mindske kvælstofudledningen

Udtagning af landbrugsjord i forhold til at imødegå forskellige miljø- og klimamålsæltninger vurderes at gå for langsomt. En ting er sagsbehandlingstiden, men Jacob Krog fortæller, at processen med at mindske kvælstofudledning lokalt er en ny proces, hvor selve præmissen skal bundfælde sig hos jordejerne. Vi har i Danmark ikke tidligere stået over for en landsdækkende omstilling i denne skala, som i samme grad kalder på landmandens fællesskabsfølelse, som det er tilfældet her, forklarer Jacob Krog:

”De landmænd, som f.eks. etablerer et minivådområde i 2024, får ikke direkte kredit for deres indsats her og nu – de må vente til 2027 og se, hvor stor den samlede indsats med kollektive virkemidler i området ender med at blive – og først derefter kender de konsekvensen lokalt. Så det er jo en proces, som i den grad kalder på fællesskabsfølelsen – den kan ikke alene bindes op på økonomiske incitamenter.”

”Man kan gøre noget, men man er også afhængig af, at alle de andre også bidrager, altså alle ens naboer. Og der kan vi godt mærke, at det skaber noget tøven og uvished lokalt,” forklarer Jacob Krog.

Forskel på minivådområder og vådområder/lavbundsprojekter

Danske lodsejere har oftest en mere aktiv rolle ved etablering af minivådområder. Formålet med minivådområdeordningen er at forbedre vandmiljøet ved at reducere kvælstof og fosfor fra markernes drænvand.

Når det gælder "Vådområdeordningerne" søges de af kommuner og Naturstyrelsen, som gennemfører projekterne gennem frivillige aftaler med lodsejere. Vådområdeindsatsen koordineres mellem kommunerne af vandoplandsstyregrupper, som er nedsat rundt omkring i landet.

80 landmænd om 100 minivådområder

Sammen med Simon Bjørholm og de sønderjyske landboforeninger, som nu udgør Landbrug og Fødevarer Syddanmark, har de regnet på konsekvenserne omkring Haderslev Fjord. Det viser sig, at de cirka 80 landmænd omkring Haderslev Fjord ville kunne komme i mål med kravene til kvælstofreduktionen i 2027 ved at etablere næsten 100 minivådområder. SEGES Innovation har sammen med de lokale landbrugsforeninger afholdt dialogmøder om mulighederne i sådan et scenarie.

Minivådområde ved Haderslev

Udtagningskonsulenterne tilbyder gratis rådgivning

SEGES Innovation faciliterer Udtagningskonsulenternes arbejde. Udtagningskonsulenterne er de rådgivere, som sammen med de danske landmænd kan screene for mulighederne for at gennemføre et minivådområde, et vådområde, et lavbundsprojekt eller skovrejsning og hjælpe med at gennemføre projekterne.

I alt er der 19 udtagningskonsulenter fordelt over landet, som nu og i de kommende år tilbyder gratis rådgivning. Johan Schmidt er folkevalgt bestyrelsesmedlem i det tidligere SLF, nu Landbrug & Fødevarer Syddanmark, og han opfordrer sine medlemmer til – som minimum – at tage imod rådgivningen fra Udtagningskonsulenterne.

"Vi kan jo regne os frem til, at det for de sønderjyske landmænd kan blive rigtig, rigtig dyrt ikke at agere på de krav, som vi ser ind i. Så det har været min opfordring til medlemmerne i hvert fald at indgå i screeningprocessen for mulige projekter. Altså tag nu fat i den lokale Udtagningskonsulent og tag dialogen. For så har man i hvert fald kendskab til en mulig løsning – en plan i skuffen, om man vil – i forhold til at undgå de voldsomme krav til målrettede efterafgrøder i fremtiden."

Find din lokale Udtagningskonsulent

Er du jordejer, så kan du læse mere om [Udtagingskonsulenterne](#) og se, hvor du også kan finde din nærmeste rådgiver.

Emneord

Lavbundsprojekter

Minivådområder

Vådområder

Natur og vandmiljø

Tema: Indsatser for et bedre vandmiljø

Der sker rigtig meget i krydsfeltet mellem vandmiljø og landbrugsproduktion i disse år, og tiltagene har stor betydning for danske landmænd. Her på temasiden finder du viden om indsatserne og får indblik i, hvordan du træffer de bedste valg på din bedrift...

Publiceret: 12. september 2023

Opdateret: 22. september 2023

Vil du vide mere?

Simon Rosendahl Bjorholm

Landskonsulent

SEGES Innovation P/S

sibj@seges.dk

+45 3035 4211

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000
Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010
8200 Aarhus N Email info@seges.dk